

Державна наукова установа
«Книжкова палата України
імені Івана Федорова»

Центр досліджень воєнної історії
Збройних Сил України

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА В ДРУКОВАНИХ ВИДАННЯХ УКРАЇНИ 2014-2023 РР.

Тематична виставка

26 жовтня 2023 р.

Київ
2023

*Війна – це здебільшого каталог
грубих помилок...
Війна – це коли за інтереси інших
инують абсолютно безвинні люди...*

Уїнстон Черчілль

Останні десять років своєї незалежної історії наша молода держава живе в умовах жорстокої, виснажливої війни... Її початок не тільки хронологічно, але й причинно-наслідково пов'язаний з Революцією Гідності в Україні. Справа в тому, що події на Майдані восени 2013 — взимку 2014 рр., як і будь-які революції в світі, апіорі мали, а фактом свого проведення породили достатньо потужну контрреволюційну фронду, що в Україні набула виразних відцентрових ознак. У західноукраїнському виконанні відцентрові прояви обмежилися припиненням перерахувань місцевих податків у Київ та захопленням місцевих управлінь силовиків і складів зі зброєю — громадяни на заході остерігалися перемоги контрреволюційних сил, тож, припускалися протиправних вчинків. У східноукраїнському виконанні ситуація розвивалася за іншим сценарієм — антимайданний рух покладався на «братню підтримку сусідів-слов'ян» і не виключав їх зовнішнього втручання у протистояння із «заколотниками», що прагнули усунути і зрештою усунули від влади четвертого Президента України В.Ф. Януковича. На той момент це були доволі чисельні, ментально проросійські верстви українського населення, які, ставлячись з симпатією до РФ, цілком очікувано не сприйняли майданних гасел «Москаляку на гіляку», «Москаляку на ножі» та вражаючого уяву багатотисячного перформансу «Хто не скаче, той москаль». Слід визнати, що дані дії, з точки зору міжнаціональних стосунків в Україні, дійсно виглядали провокаційно і не могли не перетворитися на стійкий аргумент російської пропаганди щодо необхідності захистити етнічних росіян, які мешкали на українських теренах. Окрім того, за їх висловлюваннями, захисту в Україні потребували спільна з РФ прорадянська історична свідомість частини українського суспільства і російська мова як така. Найбільш організованими і через те успішними провідниками ідеї збереження «руського світу» в Укра-

їні стали кримські та донбаські сепаратисти-колоради (таку назву останні отримали за свою прихильність до георгієвської стрічки часів царської Росії та СРСР), що у протистоянні з українською центральною владою знайшли в обличчі РФ не лише ідеологічне, але й військове опертя, адже в Криму на підставі двосторонніх договорів дислокувалася 25-тисячна російська армія. За даних обставин, тимчасово виконуючий обов'язки Президента України О.В. Турчинов оголосив початок антитерористичної операції на східних теренах держави.

Отже, поклавши в основу своєї стратегії питання викривлення історії та утисків російської мови в Україні, що розумілися як вихід останньої зі сфери впливу Російської імперії, скориставшись усіма зручностями та подарованими нагодами, спритна північна сусідка почала повертати «свої історичні землі», внаслідок чого україно-російські стосунки досягли стадії збройного конфлікту. Ситуацію намагався владнати новообраний п'ятий Президент України П.О. Порошенко, який під час своєї урочистої інавгурації звернувся російською мовою з трибуни Верховної Ради до мешканців охоплених сепаратизмом регіонів, обіцяючи їм не ділити українців «на правильних і неправильних», шанувати регіональні мовні та релігійні особливості, поважати право на власну історичну пам'ять та пантеон героїв, що її уособлюють. Однак, на той момент російські триколори вже майоріли на фасадах державних установ Криму і Донбасу, а маховик воєнного терору було запущено на повну силу. Нинішній день, події, що відбулися тоді і тривають дотепер, можна поділити на три етапи, а саме:

- 1) антитерористична операція (АТО) українських силових структур проти незаконних російських та проросійських збройних формувань у Донецькій та Луганській областях, що проходила під керівництвом Служби Безпеки України (СБУ) (14 квітня 2014 — 30 квітня 2018 рр.);
- 2) операція об'єднаних сил (ООС) українських силових структур проти незаконних російських та проросійських збройних формувань у Донецькій та Луганській областях, що проходила під керівництвом Об'єднаного оперативного штабу Збройних Сил України (ЗСУ) (30 квітня 2018 — 23 лютого 2022 р.);

3) повномасштабна російсько-українська війна (24 лютого 2022 — дотепер).

Українська видавнича справа, як і усі вітчизняні галузі, перебувала й перебуває в складних умовах, але, незважаючи на це, динамічно розвивається та активно рефлексує на поточні події, про що свідчать численні видання, збережені у фондах Книжкової палати України. За підрахунками завідувачки відділу каталогів О.В. Костюкевич в електронній базі установи за 2013-2018 рр. уміщено 361 одиницю книгодруків, присвячену бойовим діям на Сході нашої держави. В електронній базі за 2019-2023 рр. таких видань майже вдвічі більше — 616 одиниць зберігання. Проблема війни досить широко представлена й у фонді образотворчих друків, де в електронній базі за 2015-2023 рр. нараховується 49 видань, що висвітлюють військові події. В зазначеному контексті, великим розмаїттям вирізняється пресове друківництво, зокрема, журнальна і газетна періодика, що на сьогоднішній день складає 25 видань воєнного змісту. Таким чином, даною темою охоплені усі види вітчизняного друку.

Тематична виставка «Російсько-українська війна у друкованих виданнях України 2014-2023 рр.», загалом, налічує 172 експонати, серед яких представлені різноформатні наукові праці (одноосібні та колективні монографії, збірники наукових праць, науково-практичні часописи та ін.), історико-документальні розвідки (нариси, оповідання в жанрі «усної історії», література нон-фікшн), меморати (мемуари, спогади, щоденники), епістолярій (різні форми листування), публіцистичні та художні твори тощо.

Аналіз наявних у Книжковій палаті друків з військової тематики свідчить про те, що у висвітленні зазначеної проблеми активну роль відіграють науковці, літератори і журналісти.

Першим книгодруком монографічного формату з зазначеної тематики стала колективна розвідка Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Міністерства оборони України «Формування образу ворога у воєнно-політичному конфлікті», що вийшла в 2014 р. у Києві (на чолі авторського колективу вказаний Н.А. Агаєв).

В 2015 р. було видано монографії «Проект «Новоросія» — новітня російсько-українська війна» (автори Федір і Галина Турченки, Інститут історії України НАН України, Київ), «Російсько-українська гібридна війна: погляд соціолога» (автор І.П. Руценко, Харків), «Східноукраїнський конфлікт в контексті глобальних трансформа-

цій» (колектив авторів на чолі з О.В. Білокобильським, аналітико-інформаційний, фаховий наукометричний журнал «Схід», Український інститут стратегій глобального розвитку і адаптації, Донецьк).

В 2017 р. київське видавництво «Стилос» видало фундаментальну (879 с.) наукову працю «Україна-Росія. Війна в умовах співіснування» (автор Г.М. Перепелиця).

Збройний російсько-український конфлікт стимулював швидкий розвиток журнальної періодики військового призначення. На сьогоднішній день в Україні виходять різноманітні часописи зазначеного змісту під егідою Міністерства оборони України, Національної Академії Наук України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури та інформаційної політики України, деяких державних та громадських організацій, що опікуються проблемами розвитку військових наук, воєнно-історичних досліджень, мілітарно-патріотичного виховання тощо. Серед останніх такі часописи, як: «Наука і оборона», «Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського», «Сучасні аспекти військової медицини», «Збірник наукових праць

Національної академії Державної прикордонної служби. Серія: Військові та технічні науки», «Військово-історичний альманах», «Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Військово-спеціальні науки», «Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка», «Військово-науковий вісник», «Український журнал військової медицини», «Збірник наукових праць Національної академії Національної

гвардії України», «Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил», «Військово-технічний збірник», «Оборонний вісник», «Воєнно-історичний вісник», «Збірник наукових праць Військової академії», «Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України», «Озброєння та військова техніка», «Повітряна міць України», «Науковий вісник Київського інституту НГУ», «Атлантична панорама», «Цитаделя», «Пластовий шлях», «АрміяInform» тощо. Більшість з названих видань увійшли в експозицію тематичної виставки.

Серед військових видань України найстарішим є україномовний щоквартальний науково-теоретичний і науково-практичний часопис «Наука і оборона», який видає Національний університет оборони України. Журнал виходить з 1994 р., порушує проблеми військового управління та забезпечення військ Збройних сил України, озброєння та військової техніки, національної та цивільної безпеки. З початком війни головний редактор журналу Богдан Семон звернувся до читачів та дописувачів з палкою промовою щодо підтримки видання вчасною передплатою та надсиланням до друку змістовних публікацій.

В 1997 р. Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняховського почав видавати власний збірник наукових праць з однойменною назвою. Журнал виходить дотепер, видається українською мовою тричі на рік. Станом на 2023 р. видано 77 томів збірника. Лише в поточному році редколегія підготувала до друку 17 наукових студій, які розкривають питання воєнної та інформаційної безпеки держави, міжнародного співробітництва України у воєнній сфері, оборонного планування та керівництва ЗСУ, будівництва, інформатизації та забезпечення діяльності військової галузі України.

Починаючи з 1997 р., щорічно видається збірник наукових праць Української військової медичної академії «Сучасні аспекти військової медицини». Останній націлений на консолідацію медичних кадрів України, уміщує

розвідки українською та російською мовами. Збірник складається з кількох глав, а саме: питання військової хірургії та терапії, діагностика та нові методи лікування тощо.

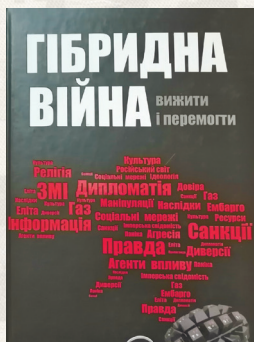
З 1998 р. у «Віснику Київського національного університету імені Тараса Шевченка» виходить періодична серія «Військово-спеціальні науки». До 2020 р. часопис видавався двічі на рік, а, починаючи з 2021 р., є щоквартальним виданням. З огляду на загальноакадемічний університетський статус КНУ, збірник уміщує статті з проблем підготовки військових психологів, педагогів, юристів тощо. Разом з тим, з початком війни на його сторінках друкуються публікації, що мають особливу практичну затребуваність. Так, у четвертому номері за 2022 р. уміщено статтю кандидата юридичних наук О. Гущина та секретаря Білоцерківської міської ради Д. Киришуна, присвячену правовим питанням утримання військовополонених. У розвідці досліджено зміст правового режиму військового полону, визначеного Третьою Женевською конвенцією 1949 р. та Першим додатковим протоколом 1977 р., проаналізовано зобов'язання суб'єктів міжнародних відносин щодо реалізації норм і принципів міжнародного гуманітарного права (МГП), результати імплементаційних заходів України та Російської Федерації до початку повномасштабної агресії 2022 р. та після неї. Автори звернули увагу на оновлений коментар Міжнародного Комітету Червоного Хреста 2020 р. до Третьої Женевської конвенції, актуальність його включення в національне законодавство. Окрім того, науковці вказали на основні принципи міжнародного гуманітарного права щодо поводження з військовополоненими.

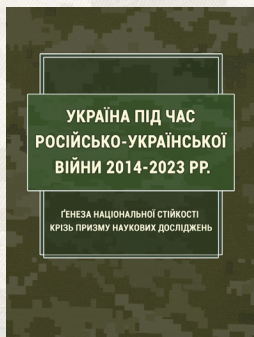

З 2000 р. Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Сагайдачного видає збірник наукових праць «Військово-науковий вісник». Часопис виходить українською та англійською мовами двічі на рік. Дане друковане видання є фаховим і містить студії з історії України, всесвітньої історії, історії локальних воєн та збройних конфліктів сучасності, історії озброєння та військової техніки. В умовах російсько-української війни, зокрема, на шпальтах його 39-ого номеру знайшли відображення такі тематики, як: ідеологія російської агресії, військові хитрощі воюючих сторін у боях 2022 р. на Миколаївщині та Сумщині, впровадження досвіду ЗСУ у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, військова періодика Італії стосовно російсько-українського збройного конфлікту.

Слід зазначити, що проблеми російсько-української війни знайшли відображення і у працях вітчизняної історичної науки — фаховому наукометричному журналі «УІЖ». Останній для їх висвітлення створив окрему рубрику «Російсько-українська війна: сучасні та історичні контексти, компаративні ретроспекції». Третій номер названого щоквартального видання у поточному 2023 р. умістив на своїх шпальтах розлогу студію, присвячену обороні Києва взимку-навесні 2022 р., а також свідчення селян Чернігівщини, які на той час перебували під ворожою окупацією.

З 2000 р. в Україні видається «Український журнал військової медицини». Це щоквартальне україномовне видання науково-практичного спрямування готують науковці Української військової медичної академії, що знаходиться у Києві. Впродовж 2000-2019 рр. часопис носив назву «Військова медицина України». Наразі «Укра-

їнський журнал військової медицини» виходить мішаною (українсько-англійською) мовою.

З 2000 р. виходить «Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби». Актуальні питання озброєння та військової техніки розглядаються в окремій серії зазначеного збірника «Військові та технічні науки». Журнал видається щоквартально українською мовою.

З 2000 р. двічі на рік виходить часопис «Військово-історичний альманах», заснований Центральним музеєм Збройних Сил України, що знаходиться у Києві. Журнал висвітлює питання військової історії України та видається українською мовою. На сторінках часопису друкуються статті, присвячені військовій справі на теренах України; уміщуються розвідки про регулярну українську армію та флот на різних етапах історичного розвитку; розповідається про такі питання, як військові організація, символіка, озброєння, техніка, оборонні споруди; висвітлюється участь українців у світових війнах та збройних конфліктах. Журнал приділяє увагу проблемам вітчизняної військової геральдики, вексилології, емблематики, фалеристики тощо. Окремі публікації альманаху присвячені методології військової історії. Окрім того, журнал розміщує біографії військових діячів, мемуари, щоденники, епістолярій, архівні документи. На сторінках часопису друкуються бібліографічні покажчики, а також різноманітна інформація стосовно розвитку музеїв ЗСУ.

Двічі на рік, починаючи з 2003 р., видається україномовний «Збірник наукових праць Національної академії Національної гвардії України». Публікації поточного 2023 р. присвячені вкрай актуальним

проблемам бойового екіпірування військовослужбовців Нацгвардії України, розрахунків кількості спеціалістів для проведення гуманітарного розмінування небезпечних територій, розрахунків стосовно витрат палива особовим складом в польових умовах тощо.

З 2005 р. Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба видає фаховий наукометричний часопис «Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил». Журнал виходить українською мовою, висвітлює нагальні проблеми ВПС ЗСУ.

У 2006 р. був заснований «Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка», який у 2016 р. увійшов до переліку наукових фахових видань із технічних наук. Збірник є двомовним (українсько-англійським) і виходить щоквартально.

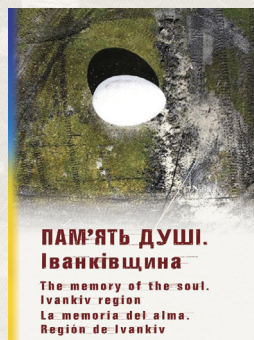
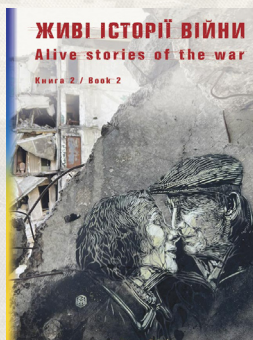
З 2009 р. у Харкові видається науково-технічний журнал «Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України». Загальне керівництво діяльністю видання особисто здійснює командувач Повітряних Сил Збройних Сил України. Часопис виходить щоквартально українською мовою.

З 2009 р. військова періодика незалежної України доповнилася «Військово-технічним збірником», що його видає Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Сагайдачного. Як і вищезазначений, журнал виходить двічі на рік. На сторінках часопису порушуються різноманітні питання з проблем розвитку військової техніки. Так, у 28-ому номері за 2023 р. розміщено статтю, присвячену інженерно-штурманським розрахункам польотів БПЛА тактичних класів.

В 2010 р. вперше в історії української військової преси з'явився журнал-щомісячник. Його дотепер видає Центр воєнної політики і політики безпеки під незмінною назвою «Оборонний вісник». З початком російсько-української війни редколегія видання практикує об'єднані номери: у поточному році вийшли №№1-3, де розглядається проблема відновлення українського національного символу — літака «Мрія», №№ 4-6, де обговорюються параметри ізраїльської моделі повітряного захисту та наслідки техногенної катастрофи після підриву Каховської ГЕС.

З 2011 р. в Україні видається «Воєнно-історичний вісник», що є збірником наукових праць Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. Часопис є щоквартальником і виходить українською мовою. На його сторінках друкуються наукові розвідки, присвячені історії різноманітних збройних формувань, що діяли на теренах України, як-от: українські січові стрільці, армія УНР, армія ЗУНР (УГА), Робітничо-Селянська Червона Армія (РСЧА), Радянська армія, Збройні Сили України.

В 2014 р. в інформаційному полі військової періодики України з'явився українсько- і англійськомовний щоквартальник Міністерства оборони України — науково-технічний журнал «Озброєння та військова техніка». Часопис був заснований Центром науково-дослідного інституту озброєння та військової техніки Збройних Сил України. Видання індексується у кількох міжнародних наукових базах. Журнал призначений науковцям, які займаються дослідженнями у галузі озброєння та військової техніки.

З 2014 р. в Одесі видається часопис місцевої військової академії — «Збірник наукових праць Військової академії». Видання є багатомовним і виходить двічі на рік.

В 2021 р. Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського почав видавати журнал «Повітряна міць України». Останній виходить двічі на рік мішаною (українською та англійською) мовою. Часопис присвячений проблемам розвитку вітчизняної авіації, питанням протиповітряного захисту, взаємодії Повітряних Сил України з іншими родами військ тощо. У першому томі 4-го номера журналу за 2023 р. аналізуються перспективи вдосконалення системи протиповітряної оборони для протидії оперативно-тактичним ракетами.

Від грудня 2022 р. Київський інститут Національної гвардії України видає наукове фахове періодичне видання «Науковий

вісник Київського інституту НГУ». Журнал виходить українською, англійською, польською, румунською, французькою, німецькою мовами з періодичністю один раз на півріччя. Як зазначає редколегія часопису, проблематика видання охоплює актуальні питання безпеки і оборони України, впровадження передових технологій, нормативно-правового забезпечення діяльності секторів вітчизняної безпеки і оборони. Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України є рецензованим виданням, що підтримує політику відкритого доступу до наукових публікацій. Електронні копії Наукового вісника зберігаються у базі даних «Наукова періодика України» Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. Назване видання, на сьогоднішній день, є найновішим у сегменті пресових видань незалежної України.

Окрім військових видань, що є друкованими органами міністерств та відомств, в Україні з 2009 р. виходить львівський мілітарний альманах «Цитаделя», що був заснований благодійним фондом «Філософський проект». Виданням часопису опікуються науковці, що працюють у науково-дослідних інститутах Національної академії наук України (Інститут української історіографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського), Міністерства освіти і науки України (Інститут українознавства), Міністерства оборони України, а також закордонні вчені з Арізонського університету (США), Українського вільного університету у Мюнхені (ФРН). Військово-історичне видання «Цитаделя» висвітлює важливі події мілітарної та політичної історії, які відчутно вплинули на розвиток технологій і військової справи в Україні.

Системним додатком до наукової літератури є підручники, навчально-методичні посібники, словники, довідники тощо. З початком бойових дій на сході України було видано «Підручник бійця територіальної оборони» (автори: О.А. Грабовий, С.Є. Лісовий, С.Б. Ліпнянін, Українська спілка ветеранів Афганістану Тернопільської області, Науково-навчальний, тренувальний військово-патріотичний центр імені Я.П. Горошка, Тернопіль, 2014 р.). В 2015 р. харківське видавництво «Оригінал» накладом у 300 примірників видало «Довідник учасника АТО: озброєння і військова техніка Збройних сил Російської Федерації». Книга, підготовлена під редакцією А.М. Алімпієва, нараховує 713 сторінок.

Окрім наукових видань на виставці представлено різноманітні публіцистичні твори, суспільно-політичні та воєнно-патріотичні часописи, зокрема: студія Євгена Магди «Гібридна війна: вижити і перемогти» (Харків, 2015 р.), де здійснена спроба проаналізувати причини і характер війни Росії проти України; книга «Літопис самовидців. Дев'ять місяців українського спротиву», у якій, говорячи словами її укладачів, висвітлюються події «від Євромайдану до АТО» (від листопада 2013 по літо 2014) на підставі дописів у соціальних мережах, виступів в інтернеті відомих літераторів, блогерів, журналістів, носіїв анонімних мережових «ніків» (упорядник Тетяна Терен, Київ, 2014 р.); книга «Слов'янськ у війні 2014 р.» (упорядник В.П. Скрипник, Слов'янськ, 2016 р.), де зібрані міські газетні публікації за 2013-2015 рр.

Виразну суспільно-політичну позицію щодо російсько-української війни займає й представлений в експозиції виставки щотижневий журнал «Країна». В 2023 р. до Книжкової палати України почав надходити суспільно-політичний журнал-дайджест «АрміяInform». Начальник інформаційного агентства АрміяInform полковник Геннадій Карпюк у своєму інтерв'ю газеті «День» підкреслював, що утворення очолюваної ним медійної платформи стало засобом боротьби у протистоянні руйнівному процесові роздержавлення ЗМІ, яке розпочалося в 2018 р. Останній, по суті, поглинув першу військову пресу незалежної України: в небуття пішли представлені у виставковій експозиції газети «Народна армія» та «Флот України», журнал «Військо України». Єдиним газетним експонатом, що залишається актуальним на сьогоднішній день, є газета Міністерства оборони України «Крила України», яка видається у Вінниці.

За таких складних обставин, інтернет-видання «АрміяInform» виконало функцію містка між знищеними і новоствореними пресодруками. Останнє, перш за все, було зорієнтовано на внутрішню комунікацію з військовими. Але з часом редколегії видання стало зрозуміло, що потреби суспільства в умовах війни передбачають значно ширший фокус потенційного читача: окрім військових, це різновікове цивільне населення, волонтери, громадські організації, сім'ї учасників бойових дій та ін. Інакше кажучи, поява нового журналу стала логічним завершенням в історії перших військових пресодруків незалежної України. Слід зазначити, що утворення суспільно-політичного журналу «АрміяInform» підвело ризику у ви-

рішенні проблеми дефіциту військових журналістів в українській армії. За час війни, за висловом Г. Карпюка, українська військова журналістика зробила якісний стрибок угору, адже, війна дала поштовх для того, щоб остання розвинулася до високого рівня.

Серед військово-патріотичних журналів, що представлені в експозиції і націлені на підлітків і молодь, слід назвати часопис «Пластовий шлях». Дане видання має давню історію і пов'язане зі скаутським рухом початку XX ст. Під назвою «Пластовий шлях» журнал виходить з 1966 р. В роки існування СРСР його редакція розташовувалася за кордоном. Зі встановленням незалежності часопис зажив новим життям і в якості регулярного періодичного видання в Україні був зареєстрований у 1996 р. Журнал виконує інформаційно-виховну функцію і готує з сучасної української молоді справжніх патріотів, загартованих бійців, захисників Батьківщини.

Значне місце в експозиції виставки займає історико-документальна література. Так, на стендах представлені праці Маргарити Сурженко «АТО. Історії зі Сходу на Захід» (с. Брустурів Івано-Франківської області, 2014 р.), Олени Степової «Все буде Україна, або історії з зони АТО» (м. Біла Церква Київської області, 2014 р.), Романа Драпака «Вклоняємося доземно українському солдату. Історії подви-

гів героїв — учасників АТО» (Київ, 2014 р.), Валерія Макеєва «100 днів полону, або позивний «911» (книга-оповідь волонтера» (Черкаси, 2015 р.), Костянтина Капошиліна «Башта (про захисників донецького аеропорту)» (Херсон, 2015 р.), Володимира Данилюка «Два капітани з Подільського краю (документально-історичний нарис пам'яті офіцерів АТО Романа Миколайовича Наглюка та Дана Вікторовича Колісника)» (Кам'янець-Подільський, 2015 р.), Катерини Сергацкової «Війна на три літери (між внутрішнім конфліктом і зовнішнім втручанням). Хроніка протистояння в репортажах і свідченнях очевидців з 22 лютого 2014 р. до початку 2015 р.)» (Харків, 2015 р.). Варто нагадати, що книгу К. Сергацкової було випущено накладом у 3 тис. примірників на замовлення Державного комітету телебачення і радіомовлення України за програмою «Українська книга».

У жанрі нон-фікшн в 2020 р. вийшла книга Арсена Авакова «2014. Миттєвості Харківської весни», у якій автор розкриває проблему зіткнення майданних і антимайданних сил та розповідає, завдяки чому в Харкові «встояла Україна». В 2022 р. харківське видавництво «Фоліо» видало розвідки Дар'ї Бурої «Битва за Харків».

2014 рік» та Ірини Вовк «Донецький аеропорт. Справжня історія» (частина перша «Новий термінал», частина друга «Кіборги»).

Поширеним жанром військових друків України є меморатні та епістолярні видання. Останні також широко представлені на виставці Книжкової палати. Надзвичайно емоційним виглядає експонат «Дорогі наші» (Ужгород, 2014 р.). Книга містить листи учнів 3-го класу спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 4 міста Ужгорода та їхнього вчителя Яна Поханіча до воїнів АТО. В 2015 р. львівська літературна агенція «Піраміда» видала «Приватний щоденник. Майдан. Війна» відомої української письменниці Марії Матіос. В 2019 р. у харківському видавництві «Фоліо» вийшли «Іловайський щоденник» (автор Р.А. Зіненко), «Щоденник артилериста» (автор Г.А. Харченко), «Танець смерті: щоденник добровольця батальйону «Донбас»» (автор І.Я. Михайлишин). Того ж таки року побачив світ «Щоденник нелегального солдата. АТО на Донбасі 2014-2017» (автор О.Л. Білозерська). Про початок повномасштабної війни розповідається у записках киянина І. Мізраха «Хроніка зимного березня» (Київ, 2022 р.) та у книзі «Хроніка війни 2014-2022. Перші півроку повномасштабної агресії 24.02 — 24.08.2022» (упорядник В.М. Воронін, Харків, 2022 р.).

Важливе місце в експозиції займають літературно-художні твори, які, у притаманній лише їм манері, подають картину війни найбільш зворушливо та вразливо.

Експозицію виставки прикрашають поетичні збірки «Майдан. Війна» (упорядник і співавтор Лідія Рибенко, Рівне, 2014 р.), «І плаче росами земля...» (упорядник і співавтор Наталя Бідненко, Кіровоград, 2014 р.), «Неоголошена війна» (автор Любов Пікас, Хмельницький, 2015 р.), «Абрикоси Донбасу» (автор Любов Якимчук, Львів, 2015 р.), «Карпатські кванти серця» (автор Михайло Петровці-Кук, Ужгород, 2015 р.), «Моєї осені печаль» (автор Віра Зарічанська, Полтава, 2015 р.), «Думи про Україну» (автор Марія Ромашка (справжнє ім'я Марія Романюк-Крижанівська), Житомир, 2017 р.).

З початком повномасштабної війни кількість віршованих творів помітно зросла. Так, впродовж 2022 р. у Києві вийшли друком поезії А.П. Сенчила «Щоденник весни 24.02.2022» та вірші С.С. Стішової «Буча». У селищі Врадіївка, що на Миколаївщині, були видані вірші Л.Б. Чумак-Грунковської «Дні тривоги і надій. Хроніки війни». У Кам'ян-

ці-Подільському в 2022 р. побачили світ «Віршики для дітей про війну» С.О. Боднара. Книга уміщує ілюстрації, намальовані дітьми.

Серед прозових творів, представлених на виставці, варто назвати роман Світлани Талан «Оголений нерв» (Харків, 2015 р.), в якому простежується причинно-наслідковий зв'язок між «війною у країні і розколом у родині». Окрасою експозиційного стенду є історико-культурні есеї Івана Дзюби «Донецька рана України» (Київ, 2018 р.), прозові мініатюри Олафа Клеменсена «Літо — АТО» (Київ, 2015 р.).

Проблема військової мужності та звитяги розкривається у кіносценарії «Козацька Покрова» (автор В.К. Гудзенко). Книга видана в 2018 р. у Хмельницькому.

Яскравою складовою тематичної виставки є ілюстровані друки. В 2022 р. під назвою «Креатив у війні» вийшов другий номер журналу «Telegraf», присвячений повномасштабній російсько-українській війні. Часопис уміщує велику кількість живописних матеріалів. Як зазначають видавці журналу, другий номер «Telegraf. Magazine» присвячений візуальному втіленню воєнного часу, у ньому йдеться «про змінену реальність, в якій креатив — це зброя проти агресора, а кожна графічна робота — не лише символ, але й інструмент опору».

Серед образотворчих друків в експозиції представлено «Фронтний альбом» О.П. Клименка, випущений в 2016 р. на замовлення Державного комітету телебачення і радіомовлення України. Книга вийшла в київському видавництві «ABIA3» накладом у 800 примірників. В 2023 р. накладом в 1 тис. примірників побачила світ фотокнига «Україна, 2022. Спротив» (автор ідеї і упорядник Ігор Шпак, автор оповідань Ірина Бекетова, автор світлин Антон Короб). Дрогобицьке видавництво «Коло» в поточному році видало фотокнигу «Очі Маріуполя. Українські супергерої. Азовсталь» (автор віршів Анастасія Дмитрук, художники-колажисти Юрій Шевченко і Андрій Пономаренко). Книга вийшла доволі великим (2 тис. примірників) накладом. В дніпровському видавництві «Журфонд» в серії «Книжка-блискавка» вийшла фотокнига «Війна в об'єктиві Марка Невілла».

Популярним у військовій тематиці, з огляду на кількість виданих в 2022-2023 рр. образотворчих книжок, став жанр коміксів. В експозиції представлені такі видання, як: «Меми війни або чортова дюжина» (художниця Ганна Трегуб, авторка текстів до коміксів Ірина Копистинська). Книга вийшла в дніпровському видавництві «Ліра» в 2022 р. Київським видавництвом «Мега-прес груп» у 2023 р. видано комікси

для дітей «Пригоди Микитки 24.02.2022», присвячені російсько-українській війні (сценарій К. Семенової, художниця О. Сапригіна).

Отже, тематична виставка «Російсько-українська війна в друкованих виданнях України 2014-2023 рр.» всебічно віддзеркалює загальногромадське ставлення до пережитих подій і демонструє їх наукове, публіцистичне та літературно-художнє осмислення.

*кандидатка історичних наук, доцентка, завідувачка
Державним архівом друку Книжкової палати України*

Лариса ДОЯР

**Перелік видань,
що експонуються на виставці
«Війна 2014—2023 років
у друкованих виданнях України»**

Книги

1. **Майдан.** Війна [Текст] : зб. [поетич., проз., публіцист. творів / упоряд. Л. Рибенко] ; Рівнен. орг. Нац. спілки письменників України. — Рівне : Волин. обереги, 2014. — 116 с. : нот. іл., портр. ; 20 см. Текст укр., рос. — Частина тексту парал. рос., укр. Зміст авт.: Л. Рибенко, С. Бабій, О. Берестяний, Г. Гнатюк, Н. Дворницька, Н. Диб'як, Ю. Костюкевич, О. Комісарова, П. Кричевський, В. Лимаренко та ін. ISBN 978-966-416-348-1. [2014-15095=34335]
2. **Літопис** самовидців. Дев'ять місяців українського спротиву [Текст] : [від Євромайдану до АТО, від листоп. 2013-го по літо 2014-го : події в дописах у соцмережах, виступах в інтернеті відомих літераторів, блогерів, журналістів, анонім. мережеві «ніки» / упоряд. Т. Терен]. — Київ : Комора, 2014. — 310, [1] с., [24] с. іл. ; 21 см. Текст укр., рос. Зміст авт.: О. Духнич, Д. Лазуткін, О. Harbovska, A. Novitska, K. Kharchenko, A. Литвиненко, T. Tereshchenko, Ю. Іздрик, A. Plakhonin, Z. Babloyan та ін. ISBN 978-966-97403-2-8 (у паліт.) [2014-18588=41577]
3. **Грабовий, Олександр Анатолійович.** Підручник бійця територіальної оборони [Текст] / О. А. Грабовий, С. Є. Лісовий, С. Б. Ліп'янін ; Укр. спілка ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів), Тернопіл. обл. орг. УСВА, Наук.-навч.-тренув. військ.-патріот. центр ім. Я. П. Горошка. — Тернопіль : Терно-граф, 2014. — 258, [3] с. : іл., табл. ; 21 см. ISBN 978-966-457-221-1 (у паліт.) [2014-19988=45660]
4. **Сурженко, Маргарита.** АТО. Історії зі Сходу на Захід [Текст] : [оповідання]. — с. Брустурів (Івано-Франків. обл.) : Дискурс, 2014. — 82, [1] с. : портр. ; 17 см. ISBN 978-617-7236-15-2. [2014-20253=00244]
5. **І плаче** росами земля... [Текст] : [поетич. зб. / упоряд. Н. Бідненко]. — Кіровоград : Центр.-Укр. вид-во, 2014. — 63 с. ; 21 см. На

обкл.: Хроніки АТО. Кіровоградщина — 2014. — Текст укр., рос.
Зміст авт.: Н. Бідненко, Н. Гліжинська, О. Горобець, А. Ковалішина,
Л. Кокина, В. Кондратенко-Процун, І. Кримська, Р. Любарський,
О. Надутенко, К. Повелько та ін.

ISBN 978-966-130-050-6.

[2015-00970=04093]

6. **Степова, Олена.**

Все будет Украина, или Истории из зоны АТО [Текст] / Олена Степова. — Белая Церковь (Киев. обл.) : [Книга Плюс], 2014. — 207, [1] с. : ил., портр. ; 23 см.

ISBN 978-966-460-053-5 (в пер.)

[2015-01058=03828]

7. **Дорогі наші** [Текст] : [зб. листів учнів 3-го кл. спеціаліз. загальноосвіт. шк. І—ІІІ ступенів № 4 м. Ужгород та їхнього вчителя Яна Поханіча до воїнів АТО]. — Ужгород : Графіка, 2014. — 43 с. : іл. ; 21 см.

ISBN 978-966-2303-11-7.

[2015-01477=05627]

8. **Пікас, Любов Дмитрівна.**

Неоголошена війна [Текст] : [вірші] / Любов Пікас. — Хмельницький : Стасюк Л. С., 2015. — 115 с. ; 20 см.

ISBN 978-617-7184-65-1.

[2015-02899=09441]

9. **Магда, Євген Валерійович.**

Гібридна війна: вижити і перемагти [Текст] : [спроба проаналізувати причини і характер гібрид. війни Росії проти України] / Євген Магда. — Харків : Віват, 2015. — 302, [1] с. : портр. ; 22 см.

ISBN 978-617-7246-46-5 (у паліт.)

[2015-05405=13913]

10. **Вклоняємось** доземно українському солдату [Текст] : [історії подвигів героїв-учасників АТО / підгот.: Р. Драпак та ін.]. — Київ : Фірма «Гранмна» : ЦДО МО України «Нар. армія», 2014. — 191, [1] с. : іл., портр. ; 25 см.

ISBN 978-966-2726-23-7 (у паліт.)

[2015-05985=16163]

11. **Східноукраїнський** конфлікт в контексті глобальних трансформацій [Текст] : зб. наук. пр. / Аналіт.-інформ. фаховий наукометрич. журн. «СХІД», Укр. ін-т стратегій глобал. розвитку і адаптації ; [редкол.: О. В. Білокобильський та ін.]. — Донецьк : Східноукр. вид. дім, 2015. — 363 с. : іл., табл., портр. ; 20 см.

Текст укр., рос.

ISBN 978-966-317-254-5.
[2015-06493=17018]

12. **Довідник** учасника АТО [Текст] : озброєння і військ. техніка Збройн. сил Рос. Федерації / [А. М. Алімпієв, Г. В. Певцов, Д. А. Гриб та ін.] ; за заг. ред. А. М. Алімпієва. — Харків : Оригінал, 2015. — 731 с. : іл., табл. ; 21 см.
ISBN 978-966-649-096-7 (у паліт.)
[2015-06778=18361]

13. **Макеєв, Валерій Федорович.**

100 днів полону, або Позивний «911» [Текст] : [кн.-сповідь волонтера] / Валерій Макеєв. — Черкаси : О. Третьяков, 2015. — 127 с. : іл., портр. ; 17 см.
ISBN 978-617-7318-00-1 (у паліт.)
[2015-09225=23510]

14. **Капошилин, Константин.**

Башня [Текст] : [о захитниках донец. аеропорта] / Константин Капошилин. — Херсон : Херсон. гор. тип., 2015. — 123 с. ; 15 см.
ISBN 978-617-7206-10-0 (в пер.)
[2015-09868=25501]

15. **Талан, Світлана Олегівна.**

Оголений нерв [Текст] : [Війна у країні, розкол у родині] : роман / Світлана Талан. — Харків : Кн. клуб «Клуб сімейн. дозвілля», 2015. — 538, [2] с. : портр. ; 21 см. На паліт.: Від фіналіста конкурсу «Коронація слова».
ISBN 978-966-14-9095-5 (у паліт.)
[2015-09990=25619]

16. **Турченко, Федір Григорович.**

Проект «Новоросія» і новітня російсько-українська війна [Текст] / Федір Турченко, Галина Турченко ; НАН України, Ін-т історії України. — Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. — 165 с. : іл., табл., карти. ; 20 см. — (Студії з регіональної історії: Степова Україна, ISBN 978-966-02-7374-0).
Бібліогр. в підрядк. прим.
ISBN 978-966-02-7645-1.
[2015-11934=29470]

17. **Якимчук, Любов.**

Абрикоси Донбасу [Текст] : поезія / Любов Якимчук. — Львів : Вид-во Старого Лева, 2015. — CLXXXIII, [6] с. : іл. ; 18 см.

Зміст розд.: Абрикоси Донбасу ; Ням і війна ; Виварка ; Розкладання ; Небілі вірші 4 ; Той, хто загортає у ковдри ; Сталеві прибори ; Квіти снігу ; Плавання ; Канонічне, та ін.
ISBN 978-617-679-135-5 (у паліт.)
[2015-12750=31426]

18. Данилюк, Володимир Вікторович.

Два капітани з Подільського краю [Текст] : [док.-іст. нарис пам'яті офіцерів АТО Р. М. Наглюка, Д. В. Колісника] / Володимир Данилюк. — Кам'янець-Подільський (Хмельниц. обл.) : Зволейко Д. Г., 2015. — 71 с. : іл., портр. ; 20 см.
ISBN 978-617-620-171-7.
[2015-12852=30792]

19. Руценко, Ігор Петрович.

Російсько-українська гібридна війна: погляд соціолога [Текст] : монографія / І. П. Руценко. — Харків : Павленко О. Г., 2015. — 266 с. : табл., портр. ; 25 см.
Парал. тит. арк. англ. — Бібліогр. в кінці розд.
ISBN 978-966-2901-18-4.
[2015-12864=32183]

20. Матіос, Марія Василівна.

Приватний щоденник. Майдан. Війна... [Текст] / Марія Матіос. — Львів : Літ. агенція «Піраміда», 2015. — 353, [1] с. : портр. ; 21 см.
ISBN 978-966-441-417-0 (у паліт.)
[2015-13809=33259]

21. Сергацкова, Катерина.

Война на три букви [Текст] : [между внутрен. конфликтом и внеш. вмешательством] : хроника противостояния в репортажах и свидетельствах очевидцев [в Украине в период с 22 февр. 2014 г. и до нач. 2015 г.] / Катерина Сергацкова, Артём Чапай, Владимир Максаков. — Харьков : Фолио, 2015. — 380, [1] с. ; 22 см.
Текст рус., укр. — Випущено на замовлення Держ. ком. телебачення і радіомовлення України за програмою «Українська книга» 2015 р.
ISBN 978-966-03-7231-3 (в пер.)
[2015-14154=31107]

22. Клеменсен, Олаф.

Літо-АТО [Текст] : [проз. мініатюри] / Олаф Клеменсен. — Київ : Люта справа, 2015. — 318 с. : іл. ; 21 см.
Бібліогр.: с. 317—318.
ISBN 978-966-97508-2-2.
[2015-15042=35822]

23. **Формування образу ворога у воєнно-політичному конфлікті** [Текст] : монографія / [Агаєв Н. А. та ін.] ; за ред. Н. А. Агаєва ; М-во оборони України, Н.-д. центр гуманітар. проблем Збройн. сил України. — Київ : Н.-д. центр гуманітар. проблем Збройн. сил України, 2014. — 165 с. : іл., табл., портр., карта. ; 21 см. Авт. зазначено на звороті тит. арк. — Бібліогр.: с. 159—164 (137 назв). ISBN 978-966-2246-69-8. [2015-16906=39538]
24. **Петровці-Кук, Михайло Михайлович.** Карпатські кванти серця [Текст] : поезія, лірика / М. Петровці-Кук. — Ужгород : Бреза (Сабов А. М.), 2015. — 344, [1] с. : портр. ; 15 см. Текст укр., рос. — У паліт. Зміст: цикли: «Спогади» ; «АТО» ; «Щастя» ; «Листки кохання» ; «З двох кінців України» ; «Епоха в мініатюрі» ; вірші із кн.: «Подих Срібної Землі» ; вірші із циклу: «Із центру Європи» ; «Дневник од-нолюбки» ; «Капли нежности» та ін. [2015-18315=00189]
25. **Зарічанська, Віра Миколаївна.** Моєї осені печаль [Текст] : поезія / Віра Зарічанська. — Полтава : АСМІ, 2015. — 119 с. : іл., портр. ; 20 см. Зміст розд.: Сім'я, родина, рід — одвічна тема ; Лірика любові ; Війна на сході. ISBN 978-966-182-354-8. [2015-18613=00332]
26. **Слов'янськ у війні 2014 року** [Текст] : [газ. публ. 2013—2015 рр. / упоряд. В. П. Скрипник]. — Слов'янськ (Донец. обл.) : Друк. двір, 2016. — 231 с. : іл. ; 22 см. Текст укр., рос. ISBN 978-966-1528-81-8 (у паліт.) [2017-13828=32628]
27. **Перебелиця, Григорій Миколайович.** Україна — Росія. Війна в умовах співіснування [Текст] : монографія / Г. М. Перебелиця ; Foreign policy research inst. — Київ : Стилос, 2015. — 879 с. : карти, портр. ; 21 см. ISBN 978-966-193-115-1 (у паліт.) [2017-14305=32844]
28. **Дзюба, Іван Михайлович.** Донецька рана України [Текст] : іст.-культурол. есеї / Іван Дзюба. — Київ : Кліо, 2018. — 132, [2] с. : портр. ; 21 см. ISBN 978-617-7023-67-7 (у паліт.) : безкошт. [2018-05767=16319]

29. **Ромашка, Марія.**
Думи про Україну [Текст] : поезії / Марія Ромашка. — Житомир : Євенок О. О., 2017. — 55 с. : портр. ; 21 см.
Справжнє ім'я авт.: Романюк-Крижанівська Марія Адамівна.
Зміст: «Думи, мої думи...» ; Ромашка ; Спогади ; Світанок ; «Де це бачено у світі...» ; Герої не вмирають ; «Мій син вернувся із війни...» ; Дума про Україну ; Війна за Україну ; Молитва за Україну, та ін.
ISBN 978-617-7483-39-6.
[2018-05966=16872]
30. **Гудзенко, Володимир Костянтинович.**
Козацька Покрова [Текст] : [кіносценарій] / Володимир Гудзенко. — Хмельницький : Цюпак А. А., 2018. — 20 см. Т. 4. — 2018. — 230 с. : портр. — Присвяч. прикордонникам, воїнам АТО, ООС, захисникам України.
ISBN 978-617-513-554-9.
[2018-20228=02076]
31. **Зіненко, Роман Анатолійович.**
Іловайський щоденник [Текст] / Роман Зіненко ; [пер. з рос. Т. В. Рассадкіної]. — Харків : Фоліо, 2019. — 281, [1] с. : іл., портр. ; 21 см.
ISBN 978-966-03-7860-5 (у паліт.)
[2019-00654=07527]
32. **Харченко, Геннадій Александрович.**
Дневник артиллериста [Текст] / Геннадій Харченко. — Харьков : Фолио, 2019. — 284, [2] с. : ил., табл., портр. ; 21 см. — (Военные дневники, ISBN 978-966-03-8200-8) (Серія «Своя війна» / за ред. Ю. Бутусова).
Вторая сер. укр.
ISBN 978-966-03-8498-9 (в пер.)
[2019-12578=26864]
33. **Михайлишин, Ігор Ярославович.**
Танець смерті [Текст] : щоденник добровольця батальйону «Донбас» / Ігор Михайлишин. — Харків : Фоліо, 2019. — 314, [2] с. : портр. ; 21 см. — (Воєнні щоденники, ISBN 978-966-03-8200-8) (Серія «Своя війна» / за ред. Ю. Бутусова).
ISBN 978-966-03-8563-4 (у паліт.)
[2019-12589=26612]
34. **Білозерська, Олена Леонідівна.**
Щоденник нелегального солдата [Текст] : [АТО на Донбасі 2014—2017 рр.] / Олена Білозерська. — Київ : Злобін К. В., 2019. —

- 584 с. : іл., схеми, портр. ; 24 см. — (Серія «Своя війна» / за ред. Ю. Бутусова). Частина тексту рос.
ISBN 978-966-97801-3-3 (у паліт.)
[2019-20498=00135]
35. **Горбулін, Владимир Павлович.**
Как победить Россию в войне будущего [Текст] / Владимир Горбулін. — Киев : Брайт Букс, 2020. — 253 с. : портр. ; 24 см.
ISBN 978-617-7766-39-0 (в пер.)
[2020-16004=04038]
36. **Сенчило, Артем П.**
Дні. Щоденник весни 24.02.2022 [Текст] : [вірші] / Артем Сенчило. — Київ : Друк. двір О. Федорова, 2022. — 102, [1] с. : іл. ; 16 см.
ISBN 978-617-8000-87-5 (у паліт.)
[2022-03590=08975]
37. **Стішова, Світлана Степанівна.**
Буча [Текст] : зб. віршів / Світлана Стішова. — Київ : 7БЦ, 2022. — 275 с. : іл. ; 20 см.
На звороті тит. арк. авт.: Стішова С. (Кондрат Світлана Степанівна).
ISBN 978-617-549-089-1. [2022-05354=11377]
38. **Мізрах, Ігор.**
Хроніка зимного березня [Текст] : записки киянина на початку війни / Ігор Мізрах. — Київ : 7БЦ, 2022. — 103 с. : іл., портр. ; 22 см.
ISBN 978-617-549-106-5 (у паліт.)
[2022-05399=11381]
39. **Чумак-Грунковська, Людмила Борисівна.**
Дні тривоги і надій. Хроніки війни [Текст] : зб. віршів / Л. Чумак-Грунковська. — смт Врадіївка (Миколаїв. обл.) : Коваленко А. Г., 2022. — 67, [1] с. ; 21 см.
[2022-06264=12649]
40. **Боднар, Сергій Олександрович.**
Віршики для дітей про війну [Текст] / Сергій Боднар ; [іл. дітей]. — Кам'янець-Подільський (Хмельницьк. обл.) : Абетка (Сисин О. В.), 2022. — 67, [1] с. : кольор. іл. ; 23 см.
ISBN 978-617-539-359-8 (у паліт.)
[2022-06299=11489]
41. **Аваков, Арсен Борисович.**
2014. Мгновения харьковской весны [Текст] / Арсен Аваков. — Харьков : Фолио, 2020. — 285, [1] с., [68] л. ил. ; 21 см.
ISBN 978-966-03-9436-0 (в пер.)
[2022-09634=00842]

42. **Бура, Дар'я Миколаївна.**
Битва за Харків, 2014 рік [Текст] / Дар'я Бура. — Харків : Фоліо, 2022. — 477, [1] с. ; 21 см.
Надрук. на замовлення Держ. підприємства «Центр захисту інформ. простору України».
ISBN 978-617-7012-72-5 (у паліт.) : безкошт.
[2022-09635=00219]
43. **Хроніка** війни 2014—2022. Перші пів року повномасштабної агресії (24.02.2022—24.08.2022) [Текст] / [упоряд. В. М. Воронін]. — Харків : Фоліо, 2022. — 467, [10] с. ; 21 см.
Надрук. на замовлення Держ. підприємства «Центр захисту інформ. простору України».
ISBN 978-617-7012-95-4 (у паліт.) : безкошт.
[2022-09636=00201]
44. **Вовк, Ірина Олегівна.**
Донецький аеропорт. Справжня історія [Текст] : [244 доби героїч. оборони : у 2 ч.] / Ірина Вовк. — Харків : Фоліо, 2022. — 20 см. — (Хроніка, ISBN 978-966-03-8215-2).
ISBN 978-966-03-9962-4.
Ч. 1 : Новий термінал. — 408, [3] с. : іл., портр. — ISBN 978-966-03-9959-4.
[2022-09637=00757]
45. **Вовк, Ірина Олегівна.**
Донецький аеропорт. Справжня історія [Текст] : [244 доби героїч. оборони : у 2 ч.] / Ірина Вовк. — Харків : Фоліо, 2022. — 20 см. — (Хроніка, ISBN 978-966-03-8215-2).
ISBN 978-966-03-9962-4.
Ч. 2 : Кіборги. — 410, [1] с. : іл., портр. — ISBN 978-966-03-9960-0.
[2022-09638=00758]
46. **Жирохов, Михайло Олександрович.**
Зброя перемоги [Текст] : перший повний довід. озброєння укр. армії / Михайло Жирохов. — Харків : Vivat, 2023. — 249, [5] с. : кольор. іл. — (Серія «Історія та політика», ISBN 978-966-942-843-1).
ISBN 978-966-982-912-2 (у паліт.)
[2023-03980=06388]
47. **Ічнянці** на війні проти російських окупантів [Текст] / [авт.-уклад. Реута О. Г.]. — Ніжин (Чернігів. обл.) : Лисенко М. М., 2020—. Т. 2. — 2020. — 503 с. : іл., портр. — ISBN 978-617-640-520-7 (у паліт.).
І. Реута, Олеся Григорівна.
[2023-08617=15644]

48. **Пінчук, Володимир Якович.**
Записки комбата [Текст] : повість : [на основі зошитів М. Єгорова (позивний Макс)] / Володимир Пінчук. — Харків : Панов А. М., 2023. — 311 с.
ISBN 978-617-8113-36-0.
І. Єгоров, Максим Леонідович (?—2023), про нього.
[2023-08626=15572]
49. **Сисоєва, Ірина.**
Людина як поле бою [Текст] : [вірші] / Ірина Сисоєва ; іл. І. Фурман. — Дніпро : Середняк Т. К., 2022. — [62] с. : іл.
ISBN 978-617-8111-55-7.
[2023-08704=15464]
50. **Калашніков, Олег.**
Очі бога війни [Текст] : повітряна розвідка [26] артилерійс. бригади у подіях рос.-укр. війни 2014—2020 рр. / Олег Калашніков. — Дніпро : Середняк Т. К., 2021. — 139 с. : іл., портр.
ISBN 978-917-8010-06-5 (у паліт.)
І. Артилерійська бригада ім. генерал-хорунжого Романа Дашкевича (26).
[2023-08737=15462]
51. **Громенко, Сергій Вікторович.**
Чому Україна виграє [Текст] : [зб. дослідж. і рефлексій, 2014—2022 рр.] / Сергій Громенко. — Харків : Vivat, 2023. — 430 с. : портр. — (Серія «Історія та політика», ISBN 978-966-942-843-1).
ISBN 978-617-17-0060-4 (у паліт.)
[2023-08797=15284]
52. **Вакуленко-К., Володимир (1972—2022).**
Я перетворююсь... Щоденник окупації. Вибрані вірші [Текст] : [для дітей і дорослих] / Володимир Вакуленко-К. ; [упоряд. О. Рибка, уклад. віршів К. Міхаліцина ; передм., с. 7—23, В. Амеліна, післямови: К. Лихогляд та ін.]. — Харків : Vivat, 2023. — 181, [9] с. : іл., портр. — (Серія «Бібліотека Українського ПЕН», ISBN 978-617-17-0233-2).
ISBN 978-617-17-0156-4 (у паліт.)
[2023-08800=15292]

Образотворчі книжкові видання

1. **Боровик, Руслан.**
ДАП [Образотворчий матеріал] : [фотоальбом присвяч. захисникам Донец. аеропорту] / Р. Боровик (Багдад) ; текст Боженко Ю.]. — Київ : [б. в.], 2015. — 167. : кольор. фот., портр.
ISBN 978-617-7110-24-7 (у паліт.)
[2016-0217 O=09101]
2. **Лойко, Сергій.**
Аеропорт у фотографіях і текстах [Образотворчий матеріал] : [присвяч. бойовим діям у Сх. Україні] / Сергій Лойко ; [пер. з рос. М. Іванцової]. — Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2016. — 91, [4] с. : кольор. фот.
ISBN 978-617-585-103-6 (у паліт.)
[2016-0514 O=22881]
3. **Перехрестя** [Образотворчий матеріал] : дев'ять історій про війну і насильство : [графіч. роман / текст: Є. Бардяк та ін. ; голов. ред. І. Х. Лібереко ; худож.: С. Захаров, С. Рунова]. — Київ : АРТ Книга : Східноукр. центр громад. ініціатив, 2017. — 123. : іл.
ISBN 978-617-7242-36-8.
[2017-1126 O=02969]
4. **За Україну**, за її волю, за честь, за славу, за народ! [Образотворчий матеріал] : фотолітопис боротьби і звияг / упоряд.: В. Гуменюк, Ю. Посохова-Кіреєва. — Львів [та ін.] : Літопис УПА, 2018. — 130. : фот., кольор. фот., портр.
ISBN 978-966-2105-70-4 (у паліт.)
[2018-0361 O=16082]
5. **Донбас і мирні** [Образотворчий матеріал] : [історії життя : фотокнига / упоряд.: Ю. Чернявська, ТОВ «Фреш Продакшен Ю Ей» ; фотоматеріали: О. Клименко та ін.]. — Київ : Саміт-Книга, 2018. — 119. : фот., кольор. фот.
ISBN 978-617-7672-21-9 (у паліт.)
[2018-0921 O=29226]
6. **Донбасс и мирные** [Образотворчий матеріал] : [истории жизни : фотокнига / сост.: Ю. Чернявская, ООО «Фреш Продакшен Ю Эй» ; фотоматериалы: А. Клименко и др.]. — Киев : Саммит-Книга, 2018. — 119. : фот., цв. фот.
ISBN 978-617-7672-20-2 (в пер.)
[2018-0922 O=29227]

7. **англ. Donbass** and civilians [Образотворчий матеріал] : [life stories : photobook / comp. by: Y. Chernyavska, Fresh Production UA, Ltd ; photos by: A. Klimenko et al.]. — Kyiv : Samit-Book, 2018. — 119. : photo, col. photo.
ISBN 978-617-7672-22-6 (in cov.)
[2018-0923 O=29225]
8. **Героям слава!** [Образотворчий матеріал] : [пам'ятки рос.-укр. війни на Донеччині] : каталог-довідник / [авт. передм. та уклад.: В. В. Циміданов, О. П. Циба] ; Упр. культури і туризму Донец. облдержадмін., Донец. обл. краєзнав. музей. — Краматорськ (Донец. обл.) : Донец. обл. краєзнав. музей, 2018. — 96, [1] с. : кольор. фот., портр.
ISBN 978-966-97842-1-6.
[2019-0080 O=09436]
9. **Національна** гвардія України. Перші на захисті, 13.04.2014 [Образотворчий матеріал] = National guard of Ukraine. First in the defense, April 13, 2014 : [фотокнига / керівник проекту В. Голуб ; авт. ідеї А. Некрасов ; фот.: В. Голуб та ін.]. — Київ : [б. в.], 2019. — 429, [1] с. : кольор. фот., портр.
ISBN 978-617-7518-99-9 (у паліт.)
[2019-0254 O=14079]
10. **Вони пройшли** кризу вогонь [Образотворчий матеріал] : присвяч. нашим землякам-вінничанам, які пройшли горнило Афган. війни і нині боронять східні рубежі України : [фотоальбом / К. Висоцька та ін.] ; Вінниц. облдержадмін. [та ін.]. — Вінниця : Вінниц. обл. друк., 2018. — 239, [1] с. : кольор. фот., портр.
ISBN 978-966-621-642-0.
[2019-0309 O=16070]
11. **Котлярчук, Андрій.**
Добровольці. Доба героїв [Образотворчий матеріал] = Volunteers. Time of heroes : [2014—2018 рр. : фотоальбом] / Арт-проект Андрія Котлярчука. — Київ : Мистецтво, 2019. — 319, [1] с. : фот., портр.
ISBN 978-966-577-272-9 (у паліт.)
[2019-0389 O=21379]
12. **Хронологія** мужності [Текст] : [альб.-реквієм, присвяч. загиблим бійцям Херсонщини під час антитерорист. операції]. — Херсон : Наддніпряночка, 2015—. [Кн. 1] : 2014—2015 / [авт.-упоряд. Л. Лагутенко]. — 2015. — 107 с. : кольор. фот., портр. — ISBN 978-966-2385-28-1 (у паліт.).
[2019-0584 O=29979]

13. **Хронологія мужності** [Текст] : [альб.-реквієм, присвяч. загиблим бійцям Херсонщини під час антитерорист. операції]. — Херсон : Наддніпряночка, 2015—. Кн. 2 : 2014—2016 / [авт.-упоряд.: Л. Лагутенко та ін.]. — 2016. — 103 с. : кольор. фот., портр. — ISBN 978-966-2385-33-5 (у паліт.).
[2019-0585 O=29980]
14. **Логвиненко, Леонід Андрійович.**
Танго білих лисиць [Образотворчий матеріал] : фотопоема, [присвяч. учасникам бойових дій на сході України] / Леонід Логвиненко. — Харків : РА «ІРІС», 2018. — 207. : кольор. фот., портр. ISBN 978-966-95223-6-8. — ISBN 978-966-95223-9-9 (у паліт.).
[2020-0091 O=08938]
15. **Ваганов, Сергій Леонідович.**
Літопис російсько-української війни [Образотворчий матеріал] : [фотоальбом] / Сергій Ваганов. — Краматорськ (Донец. обл.) : Друк. дім, [2021?]. — [193]. : іл., кольор. фот., портр.
[2021-0374 O=18450]
16. **Атлантова, Соня.**
Ікони на ящиках з-під набоїв [Образотворчий матеріал] : [альбом] / Соня Атлантова, Олександр Клименко. — Київ : Дух і Літера, 2021. — 151. : кольор. іл., портр. ISBN 978-966-378-858-6 (у паліт.) : безкошт.
[2021-1863 O=37641]
17. **Іловайськ, [2014]** [Образотворчий матеріал] : [фотокнига / фот.: О. Гляделов та ін. ; текст: Г. Тихий та ін.]. — Київ : Бланк-Прес, 2022. — [287]. : фот., кольор. фот. ISBN 978-966-8843-33-4 (у паліт.) : безкошт.
[2022-0818 O=01102]
18. **Народжені жити.** Запоріжжя. Червень 2022 [Образотворчий матеріал] : [вірші, мал., фот. : проєкт, присвяч. дітям-жертвам рос. агресії / іл.: О. Wilson та ін. ; фот.: Е. Tita та ін.]. — Запоріжжя : Кераміст, [2023?]. — [43]. : кольор. іл., кольор. фот.
[2023-0151 O=04027]
19. **Приречені на Перемогу.** Запоріжжя. Лютий — квітень 2022 року [Образотворчий матеріал] : містяни очима запорізі. фот. / [фот.: І. Лавров та ін. ; іл. N. Dzyvulska. — Запоріжжя : Кераміст, [2023?]. — [51]. : кольор. іл., кольор. фот.
[2023-0152 O=04028]

20. **англ. Seri/graph.**
Blackout [Образотворчий матеріал] : chronicles of our life during Russia's war against Ukraine : [док. мальопис] / Seri/graph. — Kyiv : Yakaboo Publ., 2023. — [61]. : ill.
ISBN 978-617-8107-76-5 (in cov.)
[2023-0574 O=10118]
21. **Сері/граф.**
Блекаут [Образотворчий матеріал] : хроніки нашого життя під час війни Росії проти України : [док. мальопис] / Сері/граф. — Київ : Yakaboo Publ., 2023. — [61]. : іл.
ISBN 978-617-8107-75-8 (у паліт.)
[2023-0575 O=10117]
22. **Невілл, Марк.**
Війна в об'єктиві Марка Невілла [Образотворчий матеріал] = War through the lens of Mark Neville : [про події та учасників війни України з Росією]. — Дніпро : Журфонд, 2023. — 35. : фот., кольор. фот., портр. — (Серія "Книжка-блискавка").
ISBN 978-966-934-413-7.
[2023-0623 O=10937]
23. **Клименко, Олександр Петрович.**
Фронтний альбом [Образотворчий матеріал] = Frontline album : [війна на сході України очима фоторепортера] / Олександр Клименко. — Київ : АВІАЗ, 2016. — 239 с. : кольор. фот., портр. ; 34х24 см.
Текст та підписи до фот. парал. укр., англ. —
ISBN 978-617-7209-05-7 (у паліт.)
[2016-0738 O=32681]
24. **Україна, 2022.** Спротив [Образотворчий матеріал] : [фотокнига / упоряд.: Шпак І. В. (авт. ідеї) та ін. ; авт. оповідань: Бекетова І. та ін. ; світлини: Короб А. та ін.]. — Київ : АДЕФ-Україна, 2023. — 343 с. : фот., кольор. фот. ; 29х22 см.
ISBN 978-617-7906-29-1 (у паліт.)
[2023-0175 O=07020]
25. **Очі Маріуполя.** Українські супергерої. Азовсталь [Образотворчий матеріал] : [фотокнига / авт. проекту, вірші А. Дмитрук ; худож.-коллажисти: Ю. Шевченко, А. Пономаренко]. — Вид. 2-ге, випр. і допов. — Дрогобич (Львів. обл.) : Коло, 2023. — [169] с. : іл., кольор. іл., фот., кольор. фот., портр. ; 23х24 см.
ISBN 978-617-642-623-3 (у паліт.)
[2023-0583 O=10640]

Журнальні видання

1. Країна / ТОВ «Вид. компанія «Нова інформація». — Київ, 2023. — № 30-33. [2023-2798].
2. Армія inform / Інформ. агенство «Армія inform. — Київ, 2023. — 16 журналів б.н. [2023-1901—2023-1907, 2023-2590—2023-2594, 2023-3250—2023-3253].
3. Системи озброєння і військова техніка = Systems of Arms and Military Equipment / Харків. ун-т Повітр. Сил ім. Івана Кожедуба. — Харків, 2022. — ISSN 1997-9568/ — №№ 1—4. [2023-2640—2023-2643].
4. Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України = Science and Technology of the Air Force of Ukraine / Харків. нац. ун-т Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба. — Харків, 2022. — ISSN 2223-456X. — №№ 1—4. [2023-2625—2023-2628].
5. Збірник наукових праць Військової академії / Військ. акад. — Одеса, 2023. — ISSN 2313-7509. — Вип. 2. [2023-1861].
6. Цитаделя: Львівський мілітарний альманах / Благод. фонд «Філософ. проект». — Львів, 2021. — ISSN 2074-0921. — № 19 [2023-2265].
7. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки = Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Military-Special Sciences / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2023. — ISSN 1728-2217. — № 1 [2023-2178], № 4 [2023-2177].
8. Повітряна міць України = Air Power of Ukraine / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняхівського. — Київ, 2023. — № 1. [2023-2147].
9. Оборонний вісник / Центр воєн. політики та політики безпеки. — Київ, 2023. — ISSN 2306-6121. — № 4-6. [2023-2308].
10. Військова медицина України = Military medicine of Ukraine / Українська військово-медична академія. — Київ, 2015. — Т. 15, №№ 1, 2. [2016-05065, 2016-05066].
11. Пластовий шлях / Пласт — Національна скаутська організація України. — Самбір, 2015. — Чч. 1—4.

- Ч. 1 [2015-28139], Ч. 2 [2016-00692], Ч. 3 [2016-04388], Ч. 4 [2016-10251].
12. Наука і оборона / Міністерство оборони України. — Київ, 2015. — №№ 1—4.
№ 1 [2015-02427], № 2 [2015-05816], № 3/4 [2015-11356].
 13. Військово-історичний альманах / Національний військово-історичний музей України. — Київ, 2013. — № 1-2 [2014-04127].
 14. Військово-технічний збірник / Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. — Львів, 2013. — №№ 1, 2.
№ 1 [2013-08748], № 2 [2014-01006].
 15. Військово-технічний збірник / Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. — Львів, 2014. — №№ 1, 2.
№ 1 [2014-08693], № 2 [2015-00794].
 16. Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняховського / Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняховського. — Київ, 2014. — ISSN 2304-2699. — №№ 1—3.
№ 1 [2014-04382], № 2 [2014-08857], № 3 [2014-12348].
 17. Збірник наукових праць Військової академії / Військова академія. — Одеса, 2014. — ISSN 2313-7509. — №№ 1, 2. № 1 [2014-13194], № 2 [2015-01923].
 18. Військово-науковий вісник / Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. — Львів, 2014. — ISSN 2313-5603. — Вип. 22—24. Вип. 22 [2014-14322], Вип. 23 [2015-05037], Вип. 24 [2015-12505].
 19. Військова освіта / Національний університет оборони України імені Івана Черняховського. — Київ, 2014. — № 2.
[2015-04696].
 20. Військова освіта / Національний університет оборони України імені Івана Черняховського. — Київ, 2015. — №№ 1, 2.
№ 1 [2015-07217], № 2 [2016-01002].
 21. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Військові та технічні науки / Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. — Хмельницький, 2014. — №№ 1, 2.
№ 1 [2014-09456], № 2 [2015-05236].
 22. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні та психологічні науки /

- Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. — Хмельницький, 2014. — №№ 1, 2, 4. № 1 [2014-06554], № 2 [2014-09457], № 4 [2015-04233].
23. Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил / Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба. — Харків, 2014. — ISSN 2073-7378. — Вип. 1. [2014-05263].
24. Військо України / Міністерство оборони України. — Київ, 2015. — №№ 1, 3, 4—8, 10, 11. № 1 [2017-01299], № 3 [2017-01300], № 4 [2017-01301], № 5 [2017-01302], № 6 [2017-01303], № 7 [2017-01304], № 8 [2017-01305], № 10 [2017-01306], № 11 [2017-01307].
25. Морська держава / Редакція газети «Флот України». — Севастополь, 2013. — №№ 1—5. № 1 [2013-03395], № 2 [2013-07102], № 3 [2013-08810], № 4 [2013-11349], № 5 [2013-14326].
26. Вісник Національного університету оборони України / Національний університет оборони України імені Івана Черняховського. — Київ, 2015. — № 3. [2016-01018].
27. Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняховського / Центр воєн.-стратег. дослідж. Нац. ун-ту оборони України ім. Івана Черняховського. — Київ, 2023. — ISSN 2304-2699. — № 1. [2023-2128].
28. Озброєння та військова техніка = Weapons and Military Equipment / Центр. НДІ озброєння та військ. техніки ЗС України. — Київ, 2023. — ISSN 2414-0651. — № 1. [2023-2137].
29. *Telegraf*. — Київ, 2022. — № 2. [2023-1247].

*Заступниця директора з наукової роботи
Книжкової палати України
Галина ГУЦОЛ,*

*Старша наукова співробітниця
Державного архіву друку Книжкової палати України
Світлана ШУЛЬЖЕНКО*

**Російсько-українська війна
у друкованих виданнях України 2014-2023 рр.**

тематична виставка

26 жовтня 2023 р.

Керівник видавничого проєкту *Віталій Зарицький*
На обкладинці використано малюнок художника *Володимира Реброва*
Авторська редакція

Підписано до друку 20.10.2023. Формат 60х84 1/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Arial.
Умовн. друк. аркушів – 2,09. Обл.-вид. аркушів – 1,24.

Видавець і виготовлювач: ТОВ «Видавництво Ліра-К»
Свідоцтво № 3981, серія ДК.
03142, м. Київ, вул. В. Стуса, 22/1
тел.: (050) 462-95-48; (067) 820-84-77
Сайт: lira-k.com.ua, редакція: zv_lira@ukr.net